

BÖLÜM 5

BOĞMACA

Tuğba Nur KUTLU BEŞEREN¹

GİRİŞ

Boğmaca, özellikle çocukluk çağında görülen ve art arda gelişen, dirençli ve spazm tarzındaki öksürük ataklarıyla karakterize akut bir solunum yolu enfeksiyonudur. Hastalığın başlıca etkeni, gram negatif, aerob, spor oluşturmeyen ve hareket yeteneği bulunmayan kokobasil formundaki *Bordetella pertussis*'tir. Laboratuvar koşullarında Bordet-Gengou besiyerinde üretilmesi tanı açısından önem taşır. Daha nadir olarak *B. parapertussis* ve *B. bronchiseptica* da enfeksiyona yol açabilmektedir. Uzamış öksürük tablolarının ayırıcı tanısında ise *Mycoplasma pneumoniae*, influenza ve parainfluenza virüsleri, enterovirüsler, Respiratuar Sinsityal Virüs (RSV) ve adenovirüsler gibi diğer solunum yolu patojenleri de göz önünde bulundurulmalıdır (1).

EPİDEMİYOLOJİ

Boğmaca dünya genelinde yaygın bir enfeksiyondur ve en sık çocukluk çağında görülür. Ancak bağışıklık sistemi zayıf olan ileri yaş bireylerde de ortaya çıkabilir. Olguların özellikle yaz sonu ve sonbahar aylarında (Temmuz-Ekim) arttığı bildirilmektedir (2). Enfeksiyon çoğunlukla damlacık yoluyla veya doğrudan temasla bulaşır. Hastalığın geçirilmesi ya da aşılama kalıcı bir bağışıklık bırakmaz; aşı sonrası koruyuculuk 3-5 yıl içinde belirgin olarak azalır ve yaklaşık 10-12 yıl içerisinde ölçülemeyecek düzeye iner (1). Kuluçka dönemi 6-20 gün arasında olup ortalama 6 gündür. En bulaştırıcı dönem, öksürük nöbetlerinden önceki kataral fazdır. Bununla birlikte öksürük başladıktan sonra da yaklaşık üç hafta kadar bulaştırıcılık devam edebilir. Çoğu bebek ve küçük çocuk, enfeksiyonu genellikle semptom göstermeyen erişkinlerden veya daha büyük kardeşlerinden alır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Düzce Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları AD., tnkutlu@yahoo.com, ORCID iD: 0000-0003-4583-0860

DOI: 10.37609/akya.3863.c1438

Türkiye’de Ocak 2023–Aralık 2024 dönemini kapsayan çok merkezli bir analizde, ülke genelinde 836 hospitalize çocuk boğmaca vakası bildirildiği rapor edilmiştir. Bu çalışma, özellikle <6 aylık bebeklerde ağır klinik tabloların, solunum sıkıntısının ve yoğun bakım gereksiniminin belirgin olduğunu ortaya koymuştur. (11) Mikrobiyoloji Bülteni’nde yayımlanan 2019–2024 dönemine ait bir merkez verisi, 2023’ün ikinci yarısından itibaren vaka sayılarında belirgin artış bildirmektedir. Bu bulgular, Türkiye’de boğmacanın bildirilen olgu sayılarının ötesinde gerçek bir klinik yük oluşturduğunu düşündürmektedir. (12)

KAYNAKLAR

1. S.Long Sarah, Pertussis(Bordetella pertussis and Bordetella parapertussis), Nelson textbook of pediatrics 20th ed, s. 1377-1379
2. Cherry JD, Heininger U. Pertussis and other Bordetella infections, “Feigin RD, Cherry JD, Demmler-Harrison GJ, Kaplan SL (eds). Textbook of Pediatric Infectious Diseases, 6th ed.” kitabında s.1683-706, Saunders Elsevier, Philadelphia (2009).
3. Cherry JD, Grimpel E, Guiso N, Heininger U, Mertsola J. Defining pertussis epidemiology, clinical, microbiologic and serologic perspectives, *Pediatr Infect Dis J* 2005;24(Suppl 5):S25-34.
4. Wood N, McIntyre P. Pertussis: review of epidemiology, diagnosis, management and prevention, *Paediatric Respir Rev* 2008;9(3):201-12.
5. Long SS. Pertussis (Bordetella pertussis and Bordetella parapertussis), “Behrman RE, Kliegman RM, Jenson HB, Stanton BF (eds). Nelson Textbook of Pediatrics, 18th ed.” kitabında s.1178-82, Saunders Elsevier, Philadelphia (2007).
6. Long SS, Edwards KM. Bordetella pertussis (Pertussis) and other species, “Long SS, Pickering LK, Prober CG (eds). Principles and Practice of Pediatric Infectious Diseases, 3rd ed.” kitabında s.858-66, Churchill Livingstone, Elsevier, Philadelphia (2008).
7. Somer ayper, Salman Nuran, Yalçın Işık, Çocuk Enfeksiyon Hastalıkları 3. Baskı, İstanbul,2018
8. Mortimer E. Pertussis. In: Gershon A, Hotez P, Katz S. Krugman’s Infectious Disease of Children. 11th ed. St Loui: Mosby. 2004; 335-50.
9. Somer a. Boğmaca: Epidemiyoloji ve Klinik, ANKEM Derg 2011;25(Ek 2):218-23.
10. Langley J, Halperin S, Boucher F, et al. Azithromycin is as effective as and better tolerated than erythromycin estolate for the treatment of pertussis. *Pediatrics* 2004;114:e96-101.
11. Demir S, Taskın P, Yılmaz E, et al. Analysis of the Pertussis Outbreak Seen in Türkiye between January 2023 and December 2024, with 836 Hospitalized Children: A Multicenter Study, SSRN 2024
12. Yakut S, Ulaba A, Zeyrek F. Evaluation of Pertussis Cases in Our Hospital: Five-Year Analysis, *Mikrobiyoloji Bülteni*, 2025;59(2):132-144